

МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ РИНКУ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ЛІКУВАННЯ КИСЛОТОЗАЛЕЖНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

Мікуліна А. О., Рогуля О. Ю.

*Національний фармацевтичний університет,
м. Харків, Україна
rogulyaolga@gmail.com*

Вступ. Широке розповсюдження кислотозалежних захворювань, частка яких становить 40-50% серед населення країн світу, є причиною розвитку серйозних ускладнень, які призводять до втрати працездатності та інвалідизації хворих. У структурі захворюваності органів шлунково-кишкового тракту значний відсоток належить пептичній виразці (5-14% дорослого населення), шлунковій диспепсії (30-35%). Вирішення проблеми лікування ускладнень є важливим соціальним завданням і потребує формування науково-обґрунтованого асортименту ліків, адекватного потребам пацієнтів з кислотозалежним станом. Ефективним джерелом отримання інформації про попит на ліки є маркетингові дослідження, результати яких використовуються для оцінки кон'юнктури та аналізу ринку лікарських засобів (ЛЗ) для лікування кислотозалежних захворювань.

Мета дослідження полягає в оцінці та аналізі ринкових позицій лікарських засобів для лікування кислотозалежних захворювань на фармацевтичному ринку України.

Матеріали та методи. Застосовано метод порівняння та панельні дослідження (роздрібний аудит). В якості матеріалів дослідження використані інформаційні дані аналітичної системи дослідження ринку «PharmXplorer»/«Фармстандарт».

Результати дослідження. Під час дослідження нами проаналізовано структуру групи А02 – лікарські засоби для лікування кислотозалежних захворювань, які входять до групи засобів, що впливають на травну систему і метаболізм. Встановлено, що основна частка належить засобам для лікування пептичної виразки та гастроєзофагеальної рефлюксної хвороби, питома вага яких має тенденцію до зростання як у грошових, так і у натуральних показниках. Зокрема, щорічний приріст обсягів реалізації в упаковках складає щонайменше 1,5% і, починаючи з 2016 р., коли частка препаратів на ринку склала 79,5%, у 2020 р. лікам належало 85,5% у групі засобів для лікування кислотозалежних захворювань. Також до групи А02 входять антациди, частка яких з 10,8% у натуральному виразі та 17,1% у грошовому виразі у 2016 р. зменшилася відповідно до 9,1% та 13,9% у 2020 р. Решта у групі належить іншим засобам для лікування кислотно-залежних захворювань, яким у 2020 р. належало 5,4% (в упаковках) та 2,8% (у грн).

Як свідчать результати дослідження, співвідношення імпорتنих та вітчизняних ЛЗ для лікування кислотозалежних захворювань на національному ринку демонструє тенденцію до зростання обсягів реалізації імпорتنих ліків у кількісному вираженні. Так, у 2016 р. їх частка становила 31,4%, у 2017 р. – 35,4%, у 2018 р. – 37,8%, у 2019 р. – 40,1% та у 2020 р. – 41,9%.

Відповідно частка ЛЗ вітчизняного виробництва у кількісному вираженні скоротилася з 68,6% у 2016 р. до 58,1% – у 2020 р.

Серед країн, які імпортують до України ЛЗ для лікування кислотозалежних станів, безумовним лідером є Індія, частка ліків якої у 2020 р. становила 15,4% в упаковках та 24,6% – у грошовому вираженні. Також на ринку країни реалізуються ЛЗ у обсягах від 1,7% до 9,8% у грошовому вираженні виробництва Ізраїлю, Нідерландів, Словенії, Великої Британії, Франції, Швейцарії, Німеччини та Угорщини.

При формуванні аптечного асортименту доцільно враховувати інформацію про те, яка ринкова частка належить ЛЗ та які тенденції характерні для її динаміки. У зв'язку з цим на наступному етапі нами розраховано ринкову частку ЛЗ для лікування кислотозалежних захворювань за 2016-2020 р.р., на підставі чого сформовано рейтинг препаратів. Встановлено, що у 2020 р. до десятку препаратів-лідерів за обсягами реалізації в упаковках увійшли вітчизняні ЛЗ та один імпортований ЛЗ (Омепразол-Тева (Тева (Ізраїль), капсули гастрорезистентні 20мг №30). Зокрема, першу п'ятірку складають такі вітчизняні ЛЗ, як Ранітидин-Дарниця (ФФ Дарниця (Україна), табл. 150 мг №20), Ранітидин-Дарниця (ФФ Дарниця (Україна), табл. 150 мг №10), Омез (Д-р. Редді'с (Індія), капс. 20 мг №30), Ранітидин (ФК Здоров'я (Україна), табл. в/плівк. обол. 150 мг №20), Омепразол (Фармак (Україна), капс. 0,02 г №10). До рейтингу, побудованому за обсягами реалізації у грошовому вираженні, увійшли такі препарати, як Омез (Д-р. Редді'с (Індія), капсули 20 мг №30), Фосфалюгель (Астеллас Фарма Юроп (Нідерланди), гель для перорального застосування 20 г №20), Нольпаза (КРКА (Словенія), табл. гастрорезистентні. 40 мг №28), Золопент (Кусум Фарм (Україна), табл. кишково-розчинні 40 мг №30) та Ранітидин-Дарниця (ФФ Дарниця (Україна), табл. 150 мг №20).

Лікарська форма є одним із чинників, які впливають на вибір споживачами конкретного ЛЗ. При дослідженні структури ринку за лікарськими формами встановлено, що майже половина ЛЗ для лікування кислотозалежних захворювань представлена у формі таблеток. Слід відмітити, що на ринку пропонуються таблетки, вкриті оболонкою, кишковорозчинні (золопент), таблетки кишковорозчинні (езонекса), жувальні (гавіскон з різними смаками), таблетки, вкриті плівковою оболонкою (квamatел), таблетки, вкриті оболонкою (фамотидин), таблетки гастрорезистентні (контролок). Другу позицію займають ЛЗ у формі капсул, частка яких у 2020 р. склала 27,1% у натуральному вираженні та 24,7% – у грошовому. Решта лікарських форм (порошок, збір, гранули та інші) займає менше 5,0% в обсягах реалізації кожна.

Висновки. Проведено маркетингові дослідження ринку лікарських засобів для лікування кислотозалежних захворювань, результати якого демонструють широкий асортимент ліків, представлених на національному ринку. На підставі розрахунку ринкових показників проаналізовано структуру групи ЛЗ для лікування кислотозалежних захворювань, у тому числі за країною-виробником та лікарською формою. Сформовано рейтинг ЛЗ за обсягами реалізації у грошовому та натуральному вираженні, препарати з якого рекомендовані до введення в аптечний асортимент.